

UNIwersytet
Warszawski

Wydział Psychologii

Warszawa, 16 września 2026 r.

Prof. dr hab. Dominika Maison
Wydział Psychologii
Uniwersytet Warszawski

Recenzja rozprawy doktorskiej Emrullaha Ecera

Rozprawa doktorska Emrullaha Ecera, zatytułowana „*Objectification and Exchange Orientation as Attachment Insecurity: An Exploration of Their Relationship and Underlying Psychological Mechanisms*”, opiera się na serii dziewięciu badań przedstawionych w trzech recenzowanych publikacjach. Badania te mają na celu identyfikację mechanizmów kompensacyjnych związanych z nieufnym stylem przywiązania.

Pierwszy artykuł, zatytułowany *From Insecurity to Exchange: Attachment Anxiety and Avoidance Predict Exchange Orientation via Different Psychological Mechanisms* został opublikowany w czasopiśmie *Basic and Applied Social Psychology*. Artykuł obejmuje trzy badania i analizuje, czy i dlaczego nieufność przywiązaniowa wiąże się z orientacją na wymianę w relacjach interpersonalnych. W szczególności autorzy sprawdzali, czy niepokój przywiązaniowy oraz unikanie przywiązaniowe przewidują silniejszą tendencję do orientacji na wymianę postrzegania partnerów romantycznych i znajomych w kategoriach relacji wymiany. Autorzy zasugerowali, że orientacja na wymianę może zaspokajać odmienne potrzeby psychologiczne u osób o różnych formach nieufności przywiązaniowej. U osób doświadczających niepokoju przywiązaniowego orientacja na wymianę może zapewniać poczucie

pewności, przewidywalności i struktury w relacjach interpersonalnych. Natomiast u osób z unikaniem przywiązaniowym orientacja na wymianę może odzwierciedlać potrzebę autonomii, niezależności i samokontroli.

Drugi artykuł, zatytułowany *From Insecurity to Instrumentality: Exchange Orientation as a Relational Mechanism Linking Attachment to Interpersonal Objectification* i opublikowany w *British Journal of Social Psychology*, przedstawia trzy badania wykorzystujące komplementarne quasi-longitudinalne oraz eksperymentalne schematy. Badania te analizowały, czy orientacja na wymianę wobec partnerów romantycznych pełni funkcję mechanizmu relacyjnego łączącego nieufność przywiązaniową z interpersonalnym uprzedmiotowieniem. Autorzy zasugerowali, że choć orientacja na wymianę może zaspokajać różne potrzeby psychologiczne u osób charakteryzujących się nieufnością przywiązaniową, może również wiązać się z kosztami interpersonalnymi, w tym ze zwiększoną tendencją do uprzedmiotowienia innych. W quasi-longitudinalnym badaniu przeprowadzonym w Wielkiej Brytanii orientacja na wymianę mediowała związki między zarówno niepokojem przywiązaniowym, jak i unikaniem przywiązaniowym a interpersonalnym uprzedmiotowieniem. W drugim badaniu eksperymentalnym, przeprowadzonym w Stanach Zjednoczonych, aktywizacja niepokoju lub unikania przywiązaniowego zwiększała interpersonalne uprzedmiotowienie poprzez nasilenie orientacji na wymianę. Trzecie badanie, również eksperymentalne, przeprowadzone w Kanadzie z zastosowaniem modelu mediacji przez moderację, wykazało, że aktywizacja orientacji na wymianę wzmacniała związek między nieufnością przywiązaniową a uprzedmiotowieniem. Uzyskane wyniki wskazują, że orientacja na wymianę może pełnić funkcję strategii radzenia sobie z nieufnością przywiązaniową, lecz jednocześnie może prowadzić do niekorzystnych konsekwencji interpersonalnych, sprzyjając tendencji do uprzedmiotowienia innych.

Trzeci artykuł, zatytułowany *Uncovering the Link Between Attachment and Interpersonal Objectification: The Role of Theory of Mind and Empathy* i opublikowany w

Acta Psychologica, przedstawia trzy badania przeprowadzone w Polsce, Wielkiej Brytanii i we Włoszech. Badania te analizowały, czy unikanie przywiązaniowe przewiduje utrwaloną tendencję do interpersonalnego uprzedmiotowienia oraz miały na celu identyfikację mechanizmów społeczno-poznawczych, innych niż orientacja na wymianę, które mogą wyjaśniać ten związek. W szczególności autorzy badali teorię umysłu oraz empatię jako potencjalne mechanizmy łączące unikanie przywiązaniowe z uprzedmiotowieniem innych. Podstawy teoretyczne opierały się na strategiach dezaktywizacji charakterystycznych dla unikania przywiązaniowego: tłumieniu potrzeb emocjonalnych, dystansowaniu się od stanów wewnętrznych innych osób oraz przedkładaniu samodzielności nad zaangażowanie relacyjne. Strategie te mogą przyczyniać się do deficytów w mentalizacji i rezonansie afektywnym, osłabiając procesy psychologiczne, które zazwyczaj ograniczają instrumentalne postrzeganie innych ludzi. We wszystkich trzech badaniach unikanie przywiązaniowe było konsekwentnie związane z silniejszą tendencją do uprzedmiotowienia innych. Związek ten był wyjaśniany różnicami w zakresie teorii umysłu oraz empatii. Wyniki rozszerzają wcześniejsze ustalenia, pokazując, że relacja między unikaniem przywiązaniowym a interpersonalnym uprzedmiotowieniem obejmuje nie tylko myślenie oparte na wymianie, lecz także bardziej podstawowe procesy społeczno-poznawcze i afektywne.

Na szczególną uwagę zasługuje kilka aspektów przeprowadzonych badań, które zostały ujęte w artykułach. Po pierwsze badania przeprowadzono w kilku krajach, w tym w Polsce, Wielkiej Brytanii, Kanadzie, we Włoszech oraz w Republice Południowej Afryki, co wspiera uniwersalność oraz międzykulturową trafność analizowanych zjawisk i zależności. Po drugie uzyskane wyniki przedstawiają złożony i wielowymiarowy obraz tych zależności oraz są replikowane w badaniach z wykorzystaniem odmiennych metodologii i różnych operacjonalizacji tych samych konstruktów (np. przywiązania i uprzedmiotowienia). Program badawczy obejmował projekty przekrojowe, longitudinalne oraz eksperymentalne. Kolejnym potwierdzeniem, że

badania przeprowadzono zgodnie ze współczesnymi standardami praktyki naukowej, jest fakt, że większość badań przedstawionych w rozprawie została prerejestrowana.

Wszystkie trzy artykuły mają współautorów, a Emrullah Ecer figuruje w nich jako pierwszy lub drugi autor. W pierwszym artykule, „*From Insecurity to Exchange...*”, jest drugim z dwóch autorów, z deklarowanym wkładem wynoszącym 50 procent. W drugim artykule, „*From Insecurity to Instrumentality...*”, jest pierwszym z dwóch autorów, również z deklarowanym wkładem wynoszącym 50 procent. W trzecim artykule, „*Uncovering the Link...*”, jest pierwszym z czterech autorów, z deklarowanym wkładem wynoszącym 30 procent. Łącznie te pozycje autorskie oraz deklarowane wkłady wskazują, że Emrullah Ecer wniósł znaczący, a w dwóch przypadkach wiodący wkład w badania przedstawione w rozprawie. Pokazują one również jego zdolność do efektywnej współpracy w międzynarodowych zespołach badawczych.

Wszystkie trzy artykuły przeszły rygorystyczny proces recenzji i zostały opublikowane w uznanych, wysoko cenionych czasopismach psychologicznych. *Acta Psychologica* ma przypisane 70 punktów w ministerialnym wykazie i posiada wskaźnik cytowań JIF na poziomie 3,8. *Basic and Applied Social Psychology* ma przypisane 100 punktów ministerialnych i posiada wskaźnik JIF 1,9, natomiast *British Journal of Social Psychology* również ma 100 punktów ministerialnych oraz wskaźnik JIF 3,8. Renoma oraz wskaźniki bibliometryczne tych czasopism potwierdzają wysoki poziom naukowy publikacji uwzględnionych w rozprawie.

Badania przedstawione w artykułach dowodzą wysokich kompetencji badawczych doktoranta oraz jego umiejętności w zakresie pisarstwa naukowego. Projekty badawcze są starannie zaplanowane i metodologicznie rzetelne, a dane zostały szczegółowo przeanalizowane z wykorzystaniem odpowiednich, zaawansowanych metod statystycznych. Wyniki są jasno przedstawione i omówione w odniesieniu do obszernego korpusu literatury przedmiotu. Łącznie te cechy świadczą o dużej biegłości metodologicznej Emrullaha Ecera,

jego umiejętnościach analitycznych, wiedzy teoretycznej oraz zdolności do skutecznego komunikowania wyników badań.

Artykuły są dobrze napisane, a projekty badawcze starannie przeprowadzone; w konsekwencji trudno sformułować wobec nich istotne zastrzeżenia. Okazjonalnie pojawiały się pewne wątpliwości, lecz większość z nich została rozwiana w wyczerpującym omówieniu wyników, w szczególności w sekcjach poświęconych ograniczeniom badań. Byłoby szczególnie interesujące, gdyby przyszłe badania obejmowały eksperymenty, w których orientacja na wymianę byłaby traktowana jako zmienna zależna i mierzona jako funkcja manipulacji innymi zmiennymi. Doktorant zwraca również uwagę na stosunkowo niewielkie siły efektu, co sugeruje, że czynniki nieuwzględnione w dotychczas przeprowadzonych badaniach mogą odgrywać istotniejszą rolę w wyjaśnianiu zależności między nieufnością przywiązaniową, orientacją na wymianę a uprzedmiotowieniem.

Podsumowując, uważam rozprawę za wartościową naukowo. Doktorant wykazał się rozległą wiedzą teoretyczną w zakresie psychologii, a także umiejętnością samodzielnego prowadzenia złożonych projektów badawczych oraz efektywnej współpracy w międzynarodowych zespołach. Rozprawa wnosi również oryginalny wkład w naukowe rozumienie analizowanych zjawisk. W związku z tym stwierdzam, że przedłożona rozprawa spełnia wymagania określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Zdecydowanie rekomenduję dopuszczenie Doktoranta do ostatniego etapu przewodu doktorskiego, jakim jest publiczna obrona.

Podpisany elektronicznie przez
Dominika Agnieszka Maison
17.09.2026
9:45:37 +02'00'

Prof. dr hab. Dominika Maison